

Asia: VN/17379/2025

Lausuntopyyntö: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ajokorttilain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Onnettomuustietoinstituutti OTI kiittää mahdollisuudesta lausua ajokorttilakiin esitetyistä muutoksista. OTI kannattaa ajokorttilakiin ehdotettuja muutoksia. OTI tuo seuraavassa esiin onnettomuustutkinnassa ja liikennevakuutuksesta korvatuista vahingoista tehtyjä havaintoja ajokortin poikkeusluvan saaneista 17-vuotiaista kuljettajista. Havainnoissa tuodaan esiin erityisesti ajokorttilakiin ehdotettujen muutosten näkökulmasta olennaisia asioita. OTIn tiedot ovat kuolemaan johtaneiden onnettomuuksien osalta hyvin kattavat.

Poikkeusluvan saaneiden kuljettajien osallisuus kuolemaan johtaneissa onnettomuuksissa

Liikenneonnettomuuksien tutkijalautakunnat olivat tutkineet vuoden 2024 loppuun mennessä yhteensä 24 sellaista kuolemaan johtanutta tieliikenneonnettomuutta, joissa oli osallisena ajokortin poikkeusluvalla saanut 17-vuotias henkilö- tai pakettiauton kuljettaja. Onnettomuuksissa kuoli yhteensä 28 henkilöä. Kuolleista 11 oli ajokortin poikkeusluvalla saaneita kuljettajia.

Poikkeusluvan saaneet kuljettajat aiheuttivat onnettomuuksista 19, joissa kuoli yhteensä 22 henkilöä. Näissä onnettomuuksissa kuolleista 9 oli poikkeusluvan saaneita kuljettajia, 10 näiden matkustajia, kaksi yhteenajo-onnettomuuksissa vastapuolena olleiden ajoneuvojen kuljettajia tai matkustajia ja yksi jalankulkija.

Aiheutettujen onnettomuuksien lisäksi poikkeusluvan saaneet kuljettajat olivat vastapuolina viidessä muiden kuljettajien tai jalankulkijoiden aiheuttamissa yhteenajossa tai -törmäyksessä. Näissä onnettomuuksissa kuoli yhteensä kuusi henkilöä, joista kaksi oli poikkeusluvan saaneita 17-vuotiaita kuljettajia.

Poikkeusluvan saaneiden kuljettajien aiheuttamista kuolemaan johtaneista liikenneonnettomuuksista 13 oli tieltä suistumisia, 5 moottoriajoneuvojen välisiä yhteenajoja ja yksi jalankulkijan yliajo.

Ylinopeus, päihtymys ja matkustajat

Onnettomuuksiin osallisista poikkeusluvan saaneista 24 kuljettajasta 7 oli onnettomuuden sattuessa päihtyneitä ja 15 ajoi vähintään 10 km/h ylinopeutta. Kuljettajista 8 oli yksin autossa, kun taas 16:lla oli kyydissä vähintään yksi matkustaja. Kuudella kuljettajalla oli kyydissään vähintään kolme matkustajaa.

Ajon tarkoitus ja ajankohta

Poikkeusluvan saaneista kuljettajista kolme oli onnettomuushetkellä työhön tai opiskeluun liittyvällä ajomatalla, muut 21 kuljettajaa olivat vapaa-ajan matkalla.

Onnettomuuksiin osallisista poikkeusluvan saaneista kuljettajista lähes joka toisen (11) onnettomuus tapahtui klo 00–05 välisenä aikana tai kuljettaja oli ollut liikkeellä kyseisenä aikana ja onnettomuus tapahtui hieman myöhemmin.

Aikaisemmat rikkomukset

Onnettomuuksiin osallisista poikkeusluvan saaneista kuljettajista viidellä oli tiedossa vähintään yksi aikaisempi liikennesrikkomus.

Yksittäin tutkitut lievemmät onnettomuudet

Kuolemaan johtaneiden onnettomuuksien lisäksi liikenneonnettomuuksien tutkijalautakunnat ovat tutkineet yksittäisinä tutkintoina seurauksiltaan lievempiä kuin kuolemaan johtaneita onnettomuuksia. Poikkeusluvan saaneille kuljettajille tapahtuneita onnettomuuksia oli tutkittu vuoden 2024 loppuun mennessä 28 kpl. Näissä onnettomuuksissa toistuvat edellä kuvailluissa kuolemaan johtaneissa onnettomuuksissa havaitut ilmiöt, kuten merkittävä riskinotto ylinopeuksien muodossa, yöaikaan tapahtunut ajaminen ja yleensäkin vapaa-aikaan liittyvä ajaminen.

Liikennevakuutuksesta korvatut vahingot

Lakisääteisestä liikennevakuutuksesta henkilövahinkokorvauksia saaneiden 17-vuotiaiden henkilöiden määrä on laskenut viime vuosina tasaisesti. Vuosina 2016–2019 vakuutusyhtiöt maksoivat henkilövahinkokorvauksia vuosittain 894–1072 17-vuotiaalle. Vuosina 2020–2023 määrä oli 764–841 ja vuonna 2024 määrä oli 660.

Eniten ovat vähentyneet henkilövahinkokorvausta saaneiden 17-vuotiaiden mopoilijoiden ja moottoripyöräilijöiden määrät, henkilöautonkuljettajien ja -matkustajien määrät ovat sen sijaan kasvaneet.

Vuonna 2024 henkilövahinkokorvauksia maksettiin 167:lle 17-vuotiaalle henkilöautonkuljettajalle. Vuosina 2016–2018 korvauksia saaneiden vuotuinen määrä oli 20–30 ja vuosina 2019–2023 määrä vaihteli 80:n ja 120:n välillä.

Henkilövahinkokorvauksia saaneiden 17-vuotiaiden moottoripyöräilijöiden ja mopoilijoiden yhteenlaskettu määrä on laskenut kolmannekseen eli noin kahteen sataan vuoden 2016 noin 600:sta.

18-vuotiaiden henkilövahinkokorvauksia saaneiden henkilöiden määrä on myös laskenut. Vuosina 2016–2018 18-vuotiaita korvauksensaajia oli 800–900, kun vuonna 2014 korvauksia maksettiin 562:lle 18-vuotiaalle. Erityisesti on vähentynyt 18-vuotiaiden henkilöautonkuljettajien määrä. Vuonna 2016 henkilövahinkokorvauksia maksettiin 326 kuljettajalle, kun vuonna 2024 korvauksensaajia oli 214.

Ehdotukseen liittyvät huomiot

Ehdotuksessa esitetyt muutokset kohdentuvat hyvin onnettomuustutkinnassa todettuihin keskeisiin riskitekijöihin. Poikkeusluvan myöntämisehtojen kiristäminen on perusteltua, sillä puolet onnettomuuksista tapahtui yöaikaan ja lähes yksinomaan vapaa-ajan matkoilla, joilla ei todennäköisesti ole ollut yhteyttä poikkeusluvan perusteena oleviin tarpeisiin.

OTI esittää tarkasteltavaksi vielä sitä vaihtoehtoa, että poikkeuslupien käsittelyssä huomioitaisiin aiempien ajokieltojen lisäksi myös kuljettajien aiemmat liikennერიკkomukset.

Sekä 17-vuotiaiden poikkeusluvan saaneiden että yleisemmin nuorten kuljettajien vakavimpien onnettomuuksien ennaltaehkäisemiseksi tulisi jatkossa pystyä vaikuttamaan tehokkaammin

- ajonopeuteen, esimerkiksi rajoittamalla maksiminopeutta teknisesti
- turvalaitteiden käyttämättömyyteen
- päihtyneenä ajamisen estämiseen, esimerkiksi alkolukolla
- ajoterveyden arviointiin, esimerkiksi päihteiden käyttö tai psyykkiset ongelmat eivät välttämättä tule esille itsearviointissa.

Liikennevakuutuksesta maksettuja henkilövahinkokorvauksia saaneiden 17-vuotiaiden kokonaismäärä on vähentynyt erityisesti moottoripyöräilyn ja mopoilun osalta. OTI pitää tärkeänä huomioida lausuntomateriaalissakin mainitun mukaisesti lakimuutosten mahdolliset vaikutukset kulkutapasiirtymiin.

Parkkari Kalle
Onnettomuustietoinstituutti

Räty Esa
Onnettomuustietoinstituutti OTI